

כשמלאך ההיסטוריה משחק באש

בתוך עולם האמנות, ההולך ומתמלא בחשיבות עצמית, המהתלות המשעשעות של פישלי/וייס (Weiss/Fischli) בתחומי הפיסול, המיצב, הצילום והווידיאו בלטו תמיד בגישתן הפרועה. מיכל ב. רון על הרטרופסקטיבה החשובה של הצמד במוזיאון הגוגנהיים בניו יורק.

ביקורת מאת מיכל ב. רון מרץ 20, 2016

האמנים השווייצריים פטר פישלי (נ. 1952) ודיוויד וייס (1946-2012) פעלו כצמד במשך 33 שנים, משנת 1979 ועד שמותו הבלתי-צפוי של וייס בשנת 2012, והוא בן 66, חתם את יצירתם המשותפת. בעולם האמנות, ההולך ומתמלא חשיבות עצמית מיום ליום, המהתלות המשעשעות של פישלי/וייס בתחומי הפיסול, המיצב, הצילום והווידיאו בלטו תמיד בגישתן הפרועה. בימים אלה, עכברוש ודוב (ישנים) (*Sleeping Rat and Bear*), (2008), בתפקיד האלטר אגו של האמנים, השתלטו על הגוגנהיים עם התערוכה הרטרופסקטיבית המקיפה "פטר פישלי דיוויד וייס: כיצד לעבוד טוב יותר" ("Peter Fischli David Weiss: How to Work Better"). ואכן, טוב לעבוד" יכולה היתה לא המוזיאון של האיקונית הרוטונדה, ואכן. (שכמובן רק "ישנים") מחליפות בקריצה את נוכחות הגיבורים עצמם, שזכרת חסרה-למחצה, בתערוכה בה רוחם מרחפת. 1

FW Exh_ph05.jpg

[1] מבט הצבה: פטר פישלי ודיוויד וייס: איך לעבוד טוב יותר
2016 צילום: דייוויד הלד © קרן סולומון ר. גוגנהיים

[2] [FW Exh_ph03.jpg](#)

[3] מבט הצבה: פטר פישלי ודיוויד וייס: איך לעבוד טוב יותר
2016 צילום: דיוויד הלד © קרן סולומון ר. גוגנהיים

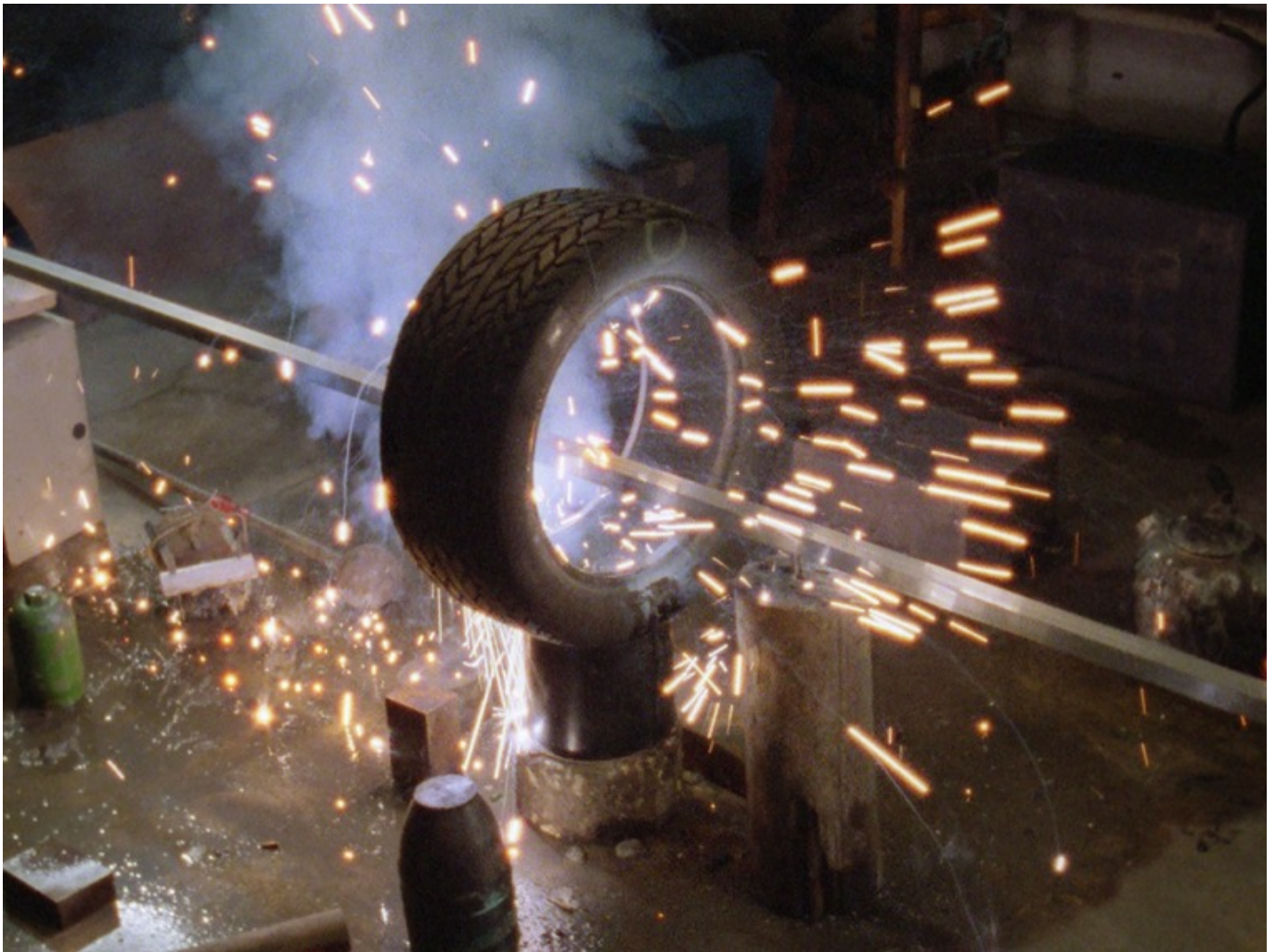
התערוכה מובילה את הצופה מפרויקט אחד למשנהו, שכל אחד מהם מתאפיין בעודפות. יש כאן הרבה פסלים, למשלמכוניות (Cars, 1988), והרבה תצלומים, כגוןעולמות נראים (Visible Worlds, 1986-2012), סדרת תמונות כמו-יירותיות של אתרים ברחבי העולם במזג אויר נאה, ושדות תעופה (Airports, 1987-2012), תמונות שצולמו בשדות תעופה במזג אויר אקראי. העבודההללא כותרת (עבודת ונציה), (Untitled (Venice Work), 1995) מציגה שעות על שעות של וידאו שמתעדות פעולות יום-יומיות של עבודה ופנאי - אני במקרה צפיתי בוידאו שמופיעה בו אישה שמודדת ומעריכה חתולים בתחרות. ואל לנו לשכוח את כל האובייקטים שהאמנים גילפו מקלקר וצבעו (-1991) כדי ליצור דמיון מובהק לסוגים שונים של ציוד ול"דברים" המצויים בסטודיו של אמן, כולל שפופרות צבע ומגשי פיצה, כשהתוצאה היא ייצור מדוקדק ומאוד משכנע של לא-רדימייד.

[4] [FW Exh_ph04.jpg](#)

[5] מבט הצבה: פטר פישלי ודיוויד וייס: איך לעבוד טוב יותר
2016 צילום: דיוויד הלד © קרן סולומון ר. גוגנהיים

[6] [The Way Things Go.jpg](#)

[7] פטר פישלי ודיוויד וייס. כך דברים עובדים, 1987. וידאו צבע, המרה מסרט צבע 16מ"מ עם קול, 30 דקות.

מוזיאון סולומון ר. גוגנהיים, ניו יורק. מתנת מת'יו מארקס © פטר פישלי ודיוויד וייס

בעבודתהפּתאום סקירה כללית זו, 1981-) *Suddenly This Overview*) האמנים יצרו אנציקלופדיה חזותית מחימר לא שרוף, שמתארת את כל העובדות והרעיונות ההיסטוריים, האמתיים או המדומיינים, שעלו בדעתם. בין השאר הם פיסלו את "הדג הראשון שעלה ליבשה" ואת "ישו מהלך על המים, הדגים בהלם". הם גם עסקו בדיכטומיות דרך "קערות מזון לכלב מלאות וריקות" או סנאים שמדגימים את המושגים "מעט והרבה" דרך ערימות האגוזים שלהם. רעיונות חברתיים וכלכליים מוצגים באופן פשטני ומגוחך, וההיסטוריה של העולם מיוצגת על ידי פסלים שיוצרו באופן חובבני. דומה שרק התצלומים המוקדמים של סדרת הנקניקים, *Sausage Series* (1979), המדגימים התרחשויות של תרבות וצריכה דרך קומפוזיציות של נקניקים וחפצים שונים ממשק הבית, היו מטופשים עוד יותר, באופן משחרר. דוגמה טובה היא החמוצים בתפקיד לקוחות שנושאים ונותנים על הדגמים והגדלים של הנקניקים השונים בעבודתהבחנות השטיחים, *At the Carpet Shop* (1979).

[8] [Sausage Series.jpg](#)

[9] פטר פישלי ודיוויד וייס. בחנות השטיחים (מסדרת הנקניקים). 1979, הדפס צבע 24*36 ס"מ

מרכז ווקר לאמנות, מיניאפוליס, קרן הרכישות ע"ש קלינטון ודלה ווקר, 1993 © 2015 פטר פישלי ודיוויד וייס

האמנים אינם יוצרים הבחנות, לא בין היפה לבנלי ולא בין המשמעותי לטריוויאלי. לא ניתן להבחין מי משניהם הוא המחבר של עבודה מסוימת, ובפרויקטים המתמשכים לאורך זמן, שנה אחת אינה נראית שונה מ-33 השנים האחרות. מה שיש זה מה שיש. לפי פרידריך ניטשה, כזו היא תפישת הזמן של בעל החיים, המתקיים בשלווה בהווה של שכחה מבורכת.² פישלי/וייס מציגים היות-חיה שכזו בעבודתם, שכוללת שפע חתולים, כלבים, חזירים, טלאים, ועוד רבים ושונים. בעוד ש"עכברוש" ו"דוב" צצים בכל מקום בניו יורק, בכרזות שמפרסמות את התערוכה, בוזי (חתלתולה) (Kitty Büsi), 2001, לקקה חלב מעל מסכי ענק בכיכר טיימס כל חצות ליל במשך חודש פברואר.

[10] [Kitty_TSA.jpg](#)

[11] פטר פישלי ודיוויד וייס: בוזי (חתלתולה), 2001. וידאו צבע, אילם, 6 דקות 31 שניות
מוזיאון סולומון ר. גוגנהיים, ניו יורק. מתנת מת'יו מארקס. © 2015 פטר פישלי ודיוויד וייס

[12] [FW Exh_ph01.jpg](#)

[13] פטר פישלי ודיוויד וייס: עכברוש ודוב (ישנים). 2008. כותנה, חוט ברזל, פוליאסטר, מנגנון חשמלי. ממדים משתנים לפי ההצבה
אוסף ג'ומקס, מקסיקו סיטי. דייוויד הלד © קרן סולומון ר. גוגנהיים

בעלי חיים נמצאים לא רק ברעיונות פילוסופיים עמוקים אלא גם בעולם הסרטים המצוירים. בסרטים המתארים את הרפתקאותיהם של העכברוש ודוב הפנדה (בממדים אנושיים), האמנים מבטאים את שני העולמות הללו: ההתנגדות הפחותה ביותר (1980-1981) *The Least Resistance* (מראה סצנות סלאפסטיק בסביבה האורבנית של לוס אנג'לס, ובסרטון הדרך הנכונה (1983, *The Right Way*) הם מראים התמודדויות רומנטיות במרחבי האלפים. ³ הם מאמצים מניירות חייתיות בפעולותיהם גם במובן הניטשיאני של הווה שנוצר מחדש כל הזמן, וגם בהשראת הסרטים המצוירים במובן של אבסורד מוחלט והומור שחור. היצירה האפית ביותר במסגרת פעולתם הבלתי מרוסנת מתועדת בסרטון כך דברים עובדים (1987, *The Way Things Go*) ¹⁴], הוידאו הידוע שלהם שמסכם את האפשרויות שהתגלו בסדרת התצלומים *משקל (אחר צהריים שקט)* (1984-1986, *Quiet Afternoon A (Equilibres)*). בעוד שבתצלומים האמנים הראו חפצים ביתיים שנמצאים בשיווי משקל כנגד כל הסיכויים והציפיות, בוידאו יש תנועה מתמדת שנוצרת כתוצאה מפעולת שרשרת. דברים נופלים, מתגלגלים, חובטים ודוחפים זה את זה, ובכך מציתים כימיקלים שמניעים את הכול קדימה, במין התרחשות אינסופית שאין לה כל מטרה. לעתים קרובות העבודה נתפשת כביקורת על ההיסטוריה – האסון רק מחכה להבשלת התנאים להתפרצותו. זהו מלאך ההיסטוריה של ולטר בנימין שמתפרע, או פרשנות חדשה לאנגלוס נובוס (1920) של פאול קלה, שדמותו אכן חייתית. הוא כבר אינו מביט בפלצות ובחוסר אונים בערימת ההריסות, שהותירה אחריה הסופה שאנו מכנים קידמה. כאן המלאך מרים את ידיו מיד לאחר שהצית את חומר הנפץ! ⁴

[15] [How_To_Work_Better_red.jpg](#)

HOW TO WORK BETTER.

1 DO ONE THING

AT A TIME

2 KNOW THE PROBLEM

3 LEARN TO LISTEN

4 LEARN TO ASK

QUESTIONS

5 DISTINGUISH SENSE

FROM NONSENSE

6 ACCEPT CHANGE

AS INEVITABLE

7 ADMIT MISTAKES

8 SAY IT SIMPLE

9 BE CALM

10 SMILE

[16] פטר פישלי ודיוויד וייס: איך לעבוד טוב יותר
מוזיאון סולומון ר. גוגנהיים, ניו יורק. מתנת מת'יו מארקס 2015. © פטר פישלי ודיוויד וייס

[17] [Suddenly This Overview.jpg](#)

[18] פטר פישלי ודיוויד וייס: מבחר מתוך פתאום, ראייה כוללת זו, 1981 --. סדרה של כ-600 פסלים מחמר לא שרוף, ממדים משתנים, בין 5*7*6 ל-5*83*82 ס"מ
© פטר פישלי ודיוויד וייס, מבט הצבה. פטר פישלי ודיוויד וייס: פרחים ושאלות: רטרוספקטיבה, קונסטהאלה, ציריך, 2007.
צילום באדיבות ארכיון פישלי וייס, ציריך

ולסיום, תהייה – האם אין משהו מאצ'ואיסטי בשני גברים אלה ומשחקיהם בפיזיקה ובאש, שמזכיר את ג'קסון פולוק אצל גם ואיסט'מאצ' משהו אין האם, כן ואם? האמן לפעולת כנוע, הרצפה על שמונה בד על צבע המטפטף (Pollock), ניטשה, בנימין, המלאך של קלה, ואפילו טום וג'רי? מאחר ואצל ההוגים הפטריארכליים נשיות תמיד הייתה קרובה אל עולם החי, אולי אפשר למצוא כאן מודל משלים, בו המאצ'ו משלח רסן, חופשי לשחק בחומרי נפץ, לעשות רציונליזציה להיסטוריה, ולהשוות מעט עם הרבה באמצעות גודל ערימות האגוזים של סנאים.

[19] [Animal.jpg](#)

[20] פטר פישלי ודיוויד וייס. חיה, 1986 (מתוך פסלים אפורים, 1984-86, 2006-08). פולימר, צבע ווד, 45*50*85 ס"מ
אוסף פרטי. © פטר פישלי ודיוויד וייס. צילום באדיבות ארכיון פישלי וייס, ציריך

מאמר זה מתפרסם כחלק משיתוף פעולה בין מגזין תווה ל**[מגזין בסיס לאמנות ותרבות](#)** [21]

[התערוכה "פטר פישלי ודיוויד וייס: איך לעבוד טוב יותר"](#) [22] מוצגת במוזיאון סולומון גוגנהיים עד ל-27.4.2016

- 1. התחפושות הריקות הופיעו במקום האמנים כבר ב-2004, בעקבות בקשה של דומיניק גונזלז-פורסטר יורג עם בריאיון. (Kunsthalle Zürich) בציריך בקונסטהלה בתערוכתה אותן להציג (Gonzalez-Foerster) הייזר (Heiser) הסביר פישלי, "במקום להופיע כליצנים תלינו את התחפושות בויטרינות פרספקס כהות והתייחסנו אליהן כאל פטיש". (Heiser Jörg, "The Odd Couple", Frieze Magazine 102, October 2006). חשוב לציין שתכנון התערוכה בגוגנהיים החל כשוייס עוד היה בחיים. הפסל זוכה למשמעות חדשה עם מות האמן.
- 2. פרידריך ניטשה, כיצד מועילה ומזיקה ההיסטוריה לחיים [1874], ירושלים ות"א: הוצאת שוקן, מגרמנית ישראל אלדד, 1968.
- 3. כשהייזר שואל על המוטיב של "הזוג המוזר" ביחס לקריקטורות וסלאפסטיק, פישלי עונה: "שתי סוגות אלו קיימות לא רק בקומדיה אלא גם בספרות, אצל פלובר ודוסטויבסקי": ראו הייזר.
- 4. הכוונה כאן לתזה התשיעית של בנימין, המצוטטת לעתים קרובות, "תזות על הפילוסופיה של ההיסטוריה" (1940)

Source URL: <http://tohumagazine.com/he/article/%D7%9B%D7%A9%D7%9E%D7%9C%D7%90%D7%9A-%D7%94%D7%94%D7%99%D7%A1%D7%98%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%94-%D7%9E%D7%A9%D7%97%D7%A7-%D7%91%D7%90%D7%A9>

Links

- [1] https://tohumagazine.com/sites/default/files/FW%20Exh_ph05_0.jpg
- [2] <http://tohumagazine.com/he/file/fw-exhph03jpg-0>
- [3] https://tohumagazine.com/sites/default/files/FW%20Exh_ph03_0.jpg
- [4] <http://tohumagazine.com/he/file/fw-exhph04jpg-0>
- [5] https://tohumagazine.com/sites/default/files/FW%20Exh_ph04_0.jpg
- [6] <http://tohumagazine.com/he/file/way-things-go.jpg>
- [7] <https://tohumagazine.com/sites/default/files/The%20Way%20Things%20Go.jpg>
- [8] <http://tohumagazine.com/he/file/sausage-series.jpg>
- [9] <https://tohumagazine.com/sites/default/files/Sausage%20Series.jpg>
- [10] <http://tohumagazine.com/he/file/kittytsajpg-0>
- [11] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Kitty_TSA_0.jpg
- [12] <http://tohumagazine.com/he/file/fw-exhph01jpg-0>
- [13] https://tohumagazine.com/sites/default/files/FW%20Exh_ph01_0.jpg
- [14] <https://www.youtube.com/watch?v=GXrRC3pLnE>
- [15] <http://tohumagazine.com/he/file/howtoworkbetterred.jpg>
- [16] https://tohumagazine.com/sites/default/files/How_To_Work_Better_red.jpg
- [17] <http://tohumagazine.com/he/file/suddenly-overview.jpg-0>
- [18] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Suddenly%20This%20Overview_0.jpg
- [19] <http://tohumagazine.com/he/file/animaljpg-0>
- [20] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Animal_0.jpg
- [21] <http://www.basis.org.il/%D7%9E%D7%92%D7%96%D7%99%D7%9F/>
- [22] <http://www.guggenheim.org/new-york/exhibitions/on-view/fischliweiss-how-to-work-better>